

Kirkolliskokouksen avaus 14.5.2018

Minun kirkkoni

Arvoisat kirkolliskokousedustajat, ärade kyrkomötesombud

Ensi syksynä järjestetään seurakuntavaalit. Niistä viestitään tunnuksella Minun kirkkoni, Min kyrka. En aio asettua ehdokkaaksi. Ajattelin kuitenkin äänestää. Tämä on nimittäin minun kirkkoni.

Minun kirkkoni. Sanon näin hyvin varovasti, kun puhun tältä paikalta. Kirkko ei ole mitenkään erityisesti minun, ei siis Mäkisen kirkko, eikä kohta Luoman kirkko. Ei niin.

Mutta minunkin kirkkoni tämä on. Omassa mielessäni itsestään selvästi, ei kivuttomasti ja ristiriidattomasti, mutta itsestään selvästi. Tähän kuulun, tätä ilmaa hengitän. Tämä on minun kirkkoni niin kuin äidinkieli on minun kieleni. Sellaista ei valitse tarjolla olevista tai hanki omiin tarpeisiinsa. Sellaiseen kasvaa.

Det här är min kyrka på samma sätt som modersmålet är mitt språk. Det är något man inte behöver skaffa sig eller välja, men växer in i den. I bakgrunden kan jag skönja åtminstone tre olika skikt.

Tunnistan kolme kasvumaaperää.

Varmuus

Yhdessä näkyvät Emma ja Paavo, isovanhempani. He olisivat voineet sanoa varmalla äänellä: - Minun kirkkoni. Emma oli evankelisia, Paavo rukoilevaisia. He kävivät seuroissa ja kirkossa. Uskon kieli oli tuttua.

He samastuivat kirkolliseen sisäpiiriin, kirkkokansaan. Sellainen oli muodostunut kulttuurin ja yhteiskunnan muutoksessa viime vuosisadan taitteessa. Muutos tulkittiin kristillisen elämänjärjestyksen murenemiseksi. Kirkkokansa vetäytyi eräänlaiseen puolustusasentoon. Haluttiin siirtää uskonnollinen perintö ja asettua luopumusta ja vieraantumista vastaan.

Sisällissotakin tulkittiin tästä katsannosta. Paavo oli valkokaartissa ja puolusti - niin kuvittelen – mielestään kristillistä elämänjärjестystä. Hän oli valmis sellaiseen, mikä nyt näkyy kovuutena ja armottomuutena. Sisällissodan jälkeen kirkossa vahvistui pyrkimys tavoittaa vieraantuneet ja kasvattaa kansan moraaliskonnollista selkärankaa. Kirkkokansalla, tällä sisäpiirillä, oli tässä ratkaiseva rooli. Sen sisällä menetelmistä saatettiin olla erimielisiä. Emma ja Paavo olivat tottuneet vanhan käsikirjan jyhkeyteen, ja saattoivat pitää monia ns. nuorkirkollisten kehittämiä uusia toimintamuotoja ”hymistysväristyshimphampuna”, kuten tuima rovasti K.R. Kares sivalsi.

Historiantulkinta oli kuitenkin yhteinen: etenevä sekularisaatio. Henkisesti kirkkokansa oli puolustusasennossa, ja samalla omaksui modernin yhteiskunnan ja kulttuurin toimintamallit. Kirkosta seurakuntineen ja järjestöineen, herätysliikkeet mukaan lukien, muodostui yksi yhteiskunnan

monipuolisista toimintaorganisaatioista. Kun vauraus lisääntyi, tehtävään palkattiin runsas ja ammattitaitoinen henkilöstö. Niin rakentui viime vuosisadan kirkkona olemisen tavan ja muodon suuri linja. Sääty-yhteiskunnan hierarkkisesta kirkosta tuli aktiivisen ulospäin suuntautuvan monipuolisen toiminnan kirkko, jossa seurataan demokraattisen kansalaisyhteiskunnan päätöksentekomalleja. Nyt näyttää, että kirkko on yhtä kiihkeän kiireinen hankkeissaan, projekteissaan ja rakennemuutoksissaan kuin mikä tahansa muu yhteiskunnan toimija.

Kun 1970-luvun vaihteessa menin seurakunnan nuorten toimintaan, ja siitä sitten papiksi, astuin keskelle tällaista kirkkoa. Sen ytimessä olivat aktiivisuus, osallistuminen ja ulospäin suuntautuminen. Siihen oli hyvä sulautua, se antoi merkitystä, mieltä, uskon sanoja ja elämän sisältöä. Tämä on minun kirkkoni.

Olen nähnyt, että toiminnan sisällöstä ja sisäpiirin rajoista on saatettu olla eri mieltä, mutta suuresta linjasta ei juurikaan. Kiistat ovat koskeneet sitä, kuka toiminnallisen ytimen omistaa, herätysliiketaustaiset vai kansankirkolliset ryhmät. Kaikki ovat sanoneet kirkkaasti niin kuin Emma ja Paavo: - Minun kirkkoni. Ja käyneet äänestämässä seurakuntavaaleissa.

Tämän viime vuosisadan suuren linjan perinnön keskellä tunnen olevani täällä kirkolliskokouksessa. Täällä jatkuu kirkkokansan, tuon sisäpiirin sisäinen kiistely ulospäin aktiivisen kirkon sisällöstä ja omistajuudesta. Toisinaan, kun täällä puolustetaan opin ja uskon oikeaa järjestystä, tunnistan siinä jotain samaa kuin Paavon puolustaessa kristillistä elämänjärjestystä sata vuotta sitten. Kovuus ja armottomuus jättävät aina jäljen.

På 1900-talet växte fram en kyrka, i vilken man kunde säga med visshet: - Det här är min kyrka. Den här kyrkan var motiverad av kampen mot sekulariseringen och tillägnade sig det moderna samhällets verksamhetsformer. Det var denna sk. kyrkofolkets kyrka som jag lärde känna och blev prästvigd i med sitt centrum i aktivitet, deltagande och utåtriktad verksamhet. Och det är denna kyrka som fortfarande möter mig: en del med väckelsebakgrund och en folkkyrklig del. Båda är aktiva och båda säger klart: Det här är min kyrka.

Katson tätä ja voin sanoa: - Minun kirkkoni.

Arkuus

Samaan aikaan kun Emma kävi Evankeliumiyhdistyksen rukoushuoneella ja Paavo rukoilevaisseuroissa, Edla ja Jalmari, toiset isovanhempani kävivät työväentalolla. Sama yhteiskunnan ja kulttuurin murros, toinen asento sitä kohtaan.

Jalmari jäi sata vuotta sitten vangiksi Fellmanin pellolle ja siirrettiin sieltä Hämeenlinnan vankileirille. Hän selvisi sieltä. Myöhemmin lapset kastettiin, rippikoulu käytiin, pappi pyydettiin vihkimään, vainajat

siunattiin. Mutta papeista ja kirkosta Emma ja Paavo eivät muuten juuri välittäneet. Papit kuuluivat maailmaan, joka oli mitätöinyt heidän kaltaisensa ja katsonut ohi.

Kirkkoa ja sen aktiivista sisäpiiriä he puolestaan katsoivat etäältä. Jos kävivät kirkossa, tekivät sen huomaamatta peräpenkissä ja siitä numeroa tekemättä.

Uskosta ja kirkosta ei juuri puhuttu. Sen tiedän, että viime vaiheessa sairaalassa Jalmari halusi ehtoollisen. Edlan ja Jalmarin hiljaisuudessa eli sama kirkon uskon perintö, sama armon ja turvan lähde, jonka Emma ja Paavo toivat esiin näkyvästi. Ehtoollisen saatuaan Jalmari oli pahoillaan, että pappi vain antoi ehtoollisen, mutta ei puhunut, katsoi edelleen ohi.

Sama vuosisata, joka synnytti toiminnallisesti aktiivisen kirkon, synnytti myös hiljaisen kirkon. Niiden jäsenten todellisuuden, jotka sanovat, jos sanovat, arkaillen tai epäröiden, ehkä itseään häpeillenkin: - Minun kirkkoni. Sisällissodan muisto tuskin siihen enää vaikuttaa. Siihen vaikuttavat monet muut kokemukset.

Hiljaisessa kirkossa asuu paljon ohi katsomisen, mitätöinnin ja väheksymisen kokemusta. Hiljaisessa kirkossa on paljon peitettyjä arpia.

Hiljaisessa kirkossa on myös paljon rauhallista, hätäilemätöntä tajua siitä, syvimmältään kirkko on jotain muuta kuin yksi modernin kansalaisyhteiskunnan demokraattisista ja aktiivisista toimijoista, johon vaikutetaan äänestämällä ja merkityksiä mitataan osallistujaluvuilla. Osallistuminen on hyvä, aktiivinen työ on hyvä, mutta pääasia on että jumalanpalvelukset pidetään, lapset kastetaan ja vainajat siunataan.

Hiljaisessa kirkossa asuu kenties myös luontainen taju siitä, että elämän suurimpia kysymyksiä ei ratkaista äänestämällä. Ei sitä, mihin nojaavat usko ja toivo, ihmisen arvo ja arvokkuus, ei sitä, miten toista ihmistä kohdellaan, ei sitä, millaisia ovat elämän perustavat kertomukset pyhästä, armosta ja ihmisen osasta, ne joista tärkeimmät kuullaan jouluna ja pääsiäisenä. Sellaisista asioista ei päätetä demokraattisesti, ei yksinkertaisella eikä määräenemmistöllä.

På 1900-talet växte också fram den tysta kyrkan. Den lever än i de över 80 procent medlemmar som inte röstar. I den tysta kyrkan har man kanske uppfattningen att de stora frågorna i livet röstar man inte om: de som vilar på tro och hopp, värde och värdighet, nåd och människans del. Dem röstar man inte om.

Vieraus

Viime vuosisata on jättänyt perinnöksi sekä aktiivisen kirkon että hiljaisen kirkon. Molemmat ovat minun kirkkoani.

Sitten on kolmas kerrostuma. Se on nuorempi. Nyt on toisenlainen aika kuin se, joka synnytti aktiivisen kirkon ja hiljaisen kirkon. Muutosta kuvasi takavuosina muuan vanha traktorimyyjä. Hän aikanaan oli

kiertänyt maakuntaa talosta taloon. Se oli sitä aikaa, niin traktorimyyjät tekivät. Siinä missä muut kehuivat omaa traktoriaan, hän viipyi talossa ja joi pannukahvista vatsansa piloille. Siinä puhuttiin tilan ja elämän asiat. Jos näytti siltä, että tilalle ei nyt kannattanut konetta hankkia tai että hänen edustamansa kone ei tilan tarpeita vastannut, vanha traktorimyyjä sanoi sen. Mutta otti toisen kupin kahvia.

Kauppoja sillä tavoin syntyi harvakeen, mutta luottamusta sitä enemmän. Kun sitten tilalla ryhdyttiin miettimään investointeja, yhteys otettiin ensin häneen.

Aika muuttui, tilat ja traktorit kasvoivat. Markkinointiosastolta tulivat nuoret dynaamiset naiset ja miehet. Luotiin kampanjoita, rakennettiin tuotemielikuvia, kaupattiin niitä. Vanha traktorimyyjä siirtyi myynninedistämistehtäviin. Vatsa parani, mutta hän tunsu kasvavaa vierautta ja alakuloa. Nyt hän on ollut eläkkeellä jo kauan.

Sanoisiko vanha traktorimyyjä: - Minun kirkkoni. Kenties. Ei arkaillen, mutta ristiriitaisesti. Hän katsoisi kirkkoa sen julkisuuden läpi, jonka markkinointiosaston väki toi mukanaan. Tämän läpimarkkinoistuneen kulttuurin julkisuuden läpi, jossa mielikuvien rakentaminen ja toden ja valheen rajan häivyttäminen ovat osa kaiken vaikuttamisen peliä ja myös vallankäytön peliä. Mielikuvien luomista vaaditaan kaikilla elämäntilanteilla, jotta pärjäisi kilpailussa. Tuotemielikuvia luodaan humanitaarisesta avusta hallinnollisiin päätösesityksiin ja kännykkämerkeistä minäkuviin. Mielikuvilla voidaan rakentaa menestystarinoita ja tuhota niitä. Sitä tapahtuu yhtä hyvin sosiaalisessa mediassa kuin muussa julkisuudessa.

Tämän keskellä vanha traktorimyyjä tunsu vierautta ja alakuloa. Minäkin tunnen. Kirkko ei ole tämän kulttuurin ulkopuolella. Kirkolle sen olennaisin kysymys ei ole kysymys menestyksestä. Tärkein on kysymys luottamuksesta. Luottamus on siitä erityinen asia, että sitä ei voi ostaa, ei vaatia eikä pakottaa. Sitä voi vain rakentaa, niin kuin vanha traktorimyyjä, rehellisesti ja kärsivällisesti, asettumalla toisten asemaansa. Mielikuvien varaan voi rakentaa menestystarinoita. Mutta luottamusta mielikuvien varaan ei voi rakentaa.

Jumalan edessä kaikki rakennetut mielikuvat murenevat. Jää vain armo.

I vår tid möter vi de unga dynamiska försäljarna, som driver kampanjer och säljer föreställningar. Också kyrkan präglas av denna anda. Gränsen mellan sanning och lögn fördunklas. Men tillit skapar man inte på det sättet. Tillit skapas när man lyssnar till människan, delar hennes liv, inte lovar mer än man kan hålla och berättar om den nåd som vi alla behöver och lever av. Inför Gud smulas nämligen alla föreställningar. Också detta är min kyrka, en kyrka som söker tillit.

Tämäkin on minun kirkkoni, luottamusta etsivä kirkko.

Ihmisiä niin kuin me

Minun kirkkoni. Monen aineksen ja monen perinnön kirkko. Kun yritän katsoa niitä aineksia, joista se on rakentunut, huomaan, että kerrotun taakse jää koko ajan paljon enemmän kertomatonta. Historia on aina moniaineksisempi ja ristiriitaisempi kuin voi kertoa tai kuvata. Niin on myös nykyhetki. Niin on hyvä.

Mitä tarkemmin katson kirkkoni menneisyyteen ja nykyhetkeen, sitä enemmän alkaa erottua vain ihmisiä, Kristukseen kastettuja kirkon jäseniä, Kristukseen eri tavoin kiinnitettyjä. Vain ihmisiä, jotka kaikki pyytävät tulla nähdyksi, tunnustetuiksi ja tunnistetuiksi ihmisinä omana aikanaan ja omalla paikallaan osana tätä kirkkoa. Vain ihmisinä. Ihmisinä Jumalan edessä niin kuin me.

Inför Gud finns det bara människor, medlemmar i kyrkan, som är döpta till Kristus och på olika sätt knutna till honom.

Lopuksi haluan kirkolliskokouksen puolesta esittää lämpimät onnen ja siunauksen toivotukset piispa Tapio Luomalle arkkipiispaksi valinnan johdosta tässä kirkossa, joka on myös sinun kirkkosi. Toivon että tulet uudessa tehtävässäsi nähdyksi ihmisenä omana aikanasasi ja omalla paikallasi, ihmisenä Jumalan edessä niin kuin me.